

Nr 201

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående finansiering av mellanriksvägen Enafors—riksgränsen—Stjördal; given Stockholms slott den 7 oktober 1955.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande statsrådet hemställt.

GUSTAF ADOLF

Hj. R. Nilson

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen anmäles att arbetet på de i proposition nr 149/1955 framlagda planerna att anlägga en mellanriksväg mellan Enafors i Jämtland och Stjördal inom Trondheimsområdet nu framskridit så långt, att de svenska och norska vägmyndigheterna är beredda att enligt visst utbyggnadsprogram påbörja vägföretaget i slutet av innevarande år. För att möjliggöra detta begärs bemyndigande av riksdagen att få taga i anspråk medel under anslaget till Byggande av länsvägar för bestridande av den på Sverige belöpande kostnadsandelen, vilken beräknas till omkring 14,7 milj. svenska kr. av en total kostnad för hela vägföretaget om ca 21,0 milj. svenska kr.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 7 oktober 1955.

Närvarande: *Statsministern Erlander, statsråden Nilsson, Sträng, Ericsson, Hedlund, Persson, Hjalmar Nilson, Lindell, Nordenstam, Lange, Lindholm.*

Statsministern ERLANDER, statsråden TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM, LANGE, LINDHOLM.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anför statsrådet Hjalmar Nilson följande.

Inledning

I proposition nr 149 till 1955 års riksdag angående anslag till undersökningar m. m. till främjande av varutrafiken över Trondheimsområdet lämnades en redogörelse för resultaten av de mellan ombud för de norska och svenska regeringarna förda förhandlingarna rörande åtgärder, som kunde vara ägnade att främja en ökning av trafiken mellan Trondheimsområdet och Sverige, närmast Jämtland. Ombudens förslag, vilka sammanfattats i en av dem gemensamt upprättad rapport av den 5 mars 1955 — såsom bilaga fogad till statsrådsprotokollet i ärendet — avsåg bl. a. en utbyggnad av landsvägsförbindelsen mellan Enafors över Storlien och riksgränsen till Stjördal inom Trondheimsområdet. Förslaget om upprättandet av en sådan mellanriksförbindelse innebar enligt rapporten i stort följande.

De norska och svenska vägar, som f. n. slutar i Turifoss resp. Enafors, sammanbindes genom anläggande av ny väg, som passerar gränsen ca 5 km söder om Storlien och därutöver följer den norska älvdalen ned till Turifoss. Därutöver ombygges vägsträckan Stjördal—Turifoss. Totala kostnaderna för hela vägsträckan har beräknats till 27,6 milj. norska kr. Därav belöper sig å sträckan Enafors—Storlien 5,3 milj. norska kr., Storlien—riksgränsen 2,8 milj. norska kr., riksgränsen—Turifoss 6,5 milj. norska kr. och Turifoss—Stjördal 13,0 milj. norska kr. Med hänsyn till att slutliga arbetsplaner icke fastställts för hela sträckan Enafors—Stjördal kan dessa belopp bliva föremål för justeringar.

På svensk sida utbygges den nya vägen enligt gängse svensk standard för huvudvägar, på norsk sida utbygges den nya vägen och ombygges den befintliga enligt i Norge gängse standard för tvåfiliga vägar med 6 meters körbanebredd, i regel banketter, och med full bärighet. Delegationerna är ense om att rekommendera, att byggnadsarbetet igångsättes snarast och om möjligt genomföres under en treårsperiod, för vilket enligt de båda ländernas vägmyndigheter praktiska förutsättningar synes föreligga. Delegationerna förutsätter, att vägmyndigheterna i de båda länderna träffar erforderliga föranstaltningar för en samordning av arbetet.

Finansieringsbördan föreslås fördelad i princip så mellan de båda länderna, att man å svensk sida bestrider kostnaderna för dels sträckan Enafors—riksgränsen och dels sträckan riksgränsen—Turifoss samt bidrager till kostnaderna för sträckan Turifoss—Stjördal med ett belopp av 4,3 milj. norska kr. Å norsk sida bestrides kostnaderna i övrigt på sistnämnda sträcka.

Ombuden hemställde, att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen erhöll uppdrag att fullfölja de påbörjade utredningarna m. m. beträffande de frågor om vägen, som varit före vid förhandlingarna. Föredraganden, statsrådet och chefen för handelsdepartementet, anförde i anledning härav, att frågan om utbyggnad av landsvägsförbindelsen torde få ytterligare beredas inom kommunikationsdepartementet.

Efter vissa preliminära förhandlingar mellan vägmyndigheterna i de båda länderna uppdrog Kungl. Maj:t åt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att fortsätta dessa förhandlingar med den norska statliga vägmyndigheten, dock utan rätt för styrelsen att biträda något för Sverige bindande beslut av ekonomisk innebörd, samt att till kommunikationsdepartementet inkomma med redogörelse för resultatet av förhandlingarna, ävensom med förslag till bestridande av Sveriges andel av kostnaderna för vägförbindelsen.

Vad beträffar Norge må nämnas, att det norska stortinget, för att vägföretaget skulle kunna påbörjas snarast möjligt, i våras beviljat anslag till vägförbindelsen med 1 milj. norska kr. å tilläggsstat för budgetåret 1954/55 och med 3 milj. norska kr. å ordinarie stat för budgetåret 1955/56.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förslag

I skrivelse den 20 september 1955 jämte därtill fogat protokoll från sammanträde i slutet av augusti 1955 mellan de svenska och norska vägmyndigheterna har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i enlighet med förenämnda uppdrag lämnat en redogörelse för resultatet av de dittills förda, fortsatta förhandlingarna. Styrelsen anför bl. a. följande.

Överenskommelse har träffats om att entreprenadanbud skall infordras avseende delarna Enafors—Storlien—riksgränsen—Turifoss, varvid ett villkor för anbuds antagande är, att de svenska statsmakterna fattar beslut angående finansieringen av vägföretaget. Beträffande delen Turifoss—Stjördal har förutsatts ett utförande i norska vägväsendets regi. Arbetena på entreprenadsträckorna avses skola påbörjas omedelbart, sedan entreprenör antagits, och färdigställas senast den 1 oktober 1957 för delen Enafors—Storlien och senast den 1 oktober 1958 för delarna Storlien—riksgränsen och riksgränsen—Turifoss. Från norsk sida har meddelats, att man antagit det vara möjligt att färdigställa även delen Turifoss—Stjördal till sistnämnda tidpunkt. Beträffande tid för anbuds infordrande har överenskommit, att anbudet skall vara resp. myndigheter tillhanda senast den 29 oktober 1955.

Styrelsen upplyser vidare att enligt nu föreliggande kostnadsberäkningar kan de totala kostnaderna för delarna i Sverige beräknas till ca 6,8 milj. svenska kr. De kostnader för delarna i Norge, vilka Sverige i enlighet med det av regeringsdelegationerna framlagda förslaget skall betala, beräknas till ca 10,8 milj. norska kr. Härvid har förutsatts, att Sverige skall bestrida de totala direkta anläggningskostnaderna — beräknade till 6,5 milj. norska kr. — avseende delen riksgränsen—Turifoss, medan Sveriges bidrag till delen Turifoss—Stjördal är begränsat till 4,3 milj. norska kr. av en till 13 milj. norska kr. uppskattad totalkostnad.

Med den tidigare berörda utbyggnadstakten kan den svenska kostnadsandelens fördelning på olika år (efter en kurs av 1 norsk kr. = 0,73 svensk kr.) anges i följande runda tal.

Delsträcka	1955	1956	1957	1958	Summa
		milj. svenska kronor			
Enafors—Storlien	0,5	2,5	0,9	—	3,9
Storlien—riksgränsen	0,4	1,5	1,0	—	2,9
riksgränsen—Turifoss	0,7	3,0	1,1	—	4,8
Turifoss—Stjördal	—	1,1	1,5	0,5	3,1
	Summa 1,6	8,1	4,5	0,5	14,7

Styrelsen framhåller i anslutning härtill att angivna kostnadsandelar och kostnadsfördelning på olika år kan komma att påverkas av anbuden m. m.

Det bör ankomma på väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att föranstalta om överförande av medel till Norges Bank i den mån de svenska bidragen till de norska vägdelen förfaller till betalning. De svenska bidragen till Norge kan därvid komma att utgå på olika sätt för delen Turifoss—Stjördal och för delen riksgränsen—Turifoss. För den förra delen är fråga om ett bidrag, som kan uppdelas på ett visst antal bestämda betalningsterminer. Utförandet av den senare delen åter, som helt skall bekostas från svensk sida, torde kräva att medel överföres allt eftersom arbetet fortskrider. Detta torde i sin tur få till följd, att arbetet på delen riksgränsen—Turifoss får följas av svensk kontrollant.

Beträffande finansieringen av Sveriges andel i vägföretaget anför styrelsen, att vägdelen Enafors—Storlien upptagits i flerårsplanen för åren 1955—59 för byggande av länsvägar inom Jämtlands län med medelstildelning första gången år 1957. Styrelsen föreslår sådan ändring i planen, att detta företag utökas att avse företaget Enafors—Storlien—riksgränsen—Stjördal och tidigarelägges med en beräknad medelstildelning på olika år enligt angiven kostnadsfördelning. Företaget skulle sålunda komma att jämföras med övriga i flerårsplanen intagna företag. Styrelsen förutsätter härvid en ökad medelstildelning till länet under åren 1955—58. Detta torde kunna ske med anlåtande av de belopp, som reserverats för brådslande, tidigare ej förutsedda företag, varigenom någon ändring i medelsfördelningen till

övriga län, för vilka dessas flerårsplaner är upplagda, icke skulle behöva ske. Sålunda bör Jämtlands län för detta ändamål under år 1955 erhålla ökad tilldelning med 1,6 milj. kr. av medel under anslaget till Byggande av länsvägar. Beträffande de följande åren kommer styrelsen att vid avgivande av förslag till fördelning av medel förordna sådan tilldelning till länet, att ifrågakarande företag kan genomföras inom därför avsedd tid.

Härvid förutsättes sålunda, att automobilskattemedel skall disponeras jämväl för finansiering av Sveriges andel för utförande av delsträckan i Norge från riksgränsen till Stjördal. Med bilskattemedel finansieras numera allt byggande av allmän väg inom landet. Med allmän väg förstås väg, som är nödig för det allmänna och bör även omfatta väg av nu ifrågakarande karaktär. Då vägförbindelsen i dess helhet ur olika synpunkter bedömts vara av sådan betydelse för landet, att Sverige bör bidra till dess tillkomst med större belopp än som motsvarar den direkta kostnaden för delen inom landet, synes skäl tala för att hela den på Sverige belöpande kostnadsandelen finansieras av bilskattemedel.

Föredraganden

Arbetet på planerna att upprätta en mellanriksförbindelse mellan Enafors i Jämtland och Stjördal inom Trondheimsområdet i enlighet med de förslag, som förelagts riksdagen under innevarande års vårsession (prop. nr 149), har nu framskridit så långt, att de svenska och norska vägmyndigheterna är beredda att påbörja vägföretaget i år. Vägen beräknas i så fall kunna bliva färdig, till vissa delar under hösten 1957 och i sin helhet hösten 1958. Huvuddelen av vägen avses byggas på entreprenad. Vägmyndigheterna har samordnat anbudsinfordrandet samt fastställt senaste tidpunkt för anbuds avgivande till den 29 oktober 1955. Förutsättning för anbuds antagande är dock, att beslut dessförinnan föreligger om finansieringen av Sveriges kostnadsandel i företaget. För Norges del är finansieringsfrågan beträffande företagens påbörjande enligt nu föreliggande planer redan löst, i det att det norska stortinget i våras ställt erforderliga medel till förfogande för ändamålet. För att vägföretaget ej skall försenas erfordras snarast ett motsvarande ställningstagande från svensk sida. Jag har därför ansett det nödvändigt att föreslå Kungl. Maj:t att underställa riksdagen denna fråga redan vid dess höstsession i år.

Kostnaderna för hela vägföretaget beräknas komma att uppgå till ca 21 milj. svenska kr. Sveriges andel häri uppskattas till sammanlagt 14,7 milj. kr., varav 6,8 milj. kr. för delarna inom Sverige, 4,8 milj. kr. för sträckan riksgränsen—Turifoss samt 3,1 milj. kr. i bidrag för delen Turifoss—Stjördal. Med den av de svenska och norska vägmyndigheterna tänkta utbyggnadstakten skulle de kostnader, som förutsatts falla på Sverige, komma att fördelas med 1,6 milj. kr. under år 1955, 8,1 milj. kr. under år 1956, 4,5 milj. kr. under år 1957 samt 0,5 milj. kr. under år 1958.

I avvaktan på anbudsprövningen och med hänsyn till oförutsedda förhållanden m.m. torde dessa kostnadsbelopp och kostnadsfördelningen på olika år ej få anses som definitiva.

För bedömande av frågan om finansieringen av Sveriges del i kostnaderna enligt denna plan synes det vara riktigast att i likhet med väg- och vattenbyggnadsstyrelsen betrakta hela vägföretaget som en enhet. Med hänsyn härtill och då mellanriksvägen otvivelaktigt kommer att i betydande grad tjäna den svenska biltrafikens intressen anser jag, att övervägande skäl talar för att hela den på Sverige fallande kostnadsandelen bör betalas med automobilskattemedel. Den av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen föreslagna anordningen att injämka företaget i dess helhet i gällande flerårsplan för byggande av länsvägar inom Jämtlands län synes vara en smidig och praktisk lösning. Att flerårsplanen för länsvägar och ej den för riksvägar härvid valts beror närmast på att vägen är avsedd som en fortsättning på nuvarande länsväg till Enafors. Medel finnes disponibla under anslaget till Byggande av länsvägar för den ökade medelstildelning till Jämtlands län, som krävs för att vid en injämkning av vägföretaget andra i upprättade flerårsplaner intagna vägbyggnadsprojekt icke skall få stå tillbaka. Bemyndigande bör nu utverkas av riksdagen att för ifrågavarande ändamål och enligt här angivna riktlinjer få taga i anspråk medel under anslaget till Byggande av länsvägar.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att vidtaga de åtgärder och träffa de överenskommelser, som från svensk sida erfordras för vägföretagets genomförande i huvudsaklig överensstämmelse med de planer, som väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och den norska vägmyndigheten gemensamt utarbetat och för vilka redogörelse här lämnats.

Jag hemställer,

att Kungl. Maj:t måtte

I. bereda riksdagen tillfälle att avgiva yttrande över vad jag sålunda anfört,

II. föreslå riksdagen att bemyndiga Kungl. Maj:t att för bestridande av Sveriges andel i kostnaderna för vägföretaget Enafors—riksgränsen—Stjördal taga i anspråk medel under anslaget till Byggande av länsvägar.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Majestät Konungen lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Staffan Briem